

STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRAS

Vilniaus kolegijos

***GESTŲ KALBOS* STUDIJŲ PROGRAMOS (65304H114
/653T94001)**

VERTINIMO IŠVADOS

ASSESSMENT REPORT

of *SIGN LANGUAGE* (65304H114/ 653T94001)

STUDY PROGRAMME

at Vilnius College

Grupės vadovas:
Team leader: Doc. dr. Inesa Šeškauskienė

Grupės nariai:
Team members: Doc. dr. Nijolė Merkienė
Svetlana Litvinaitė
Alfonsas Mitkus

Išvados parengtos lietuvių kalba
Report language - Lithuanian

Vilnius
2010

DUOMENYS APIE ĮVERTINTĄ PROGRAMĄ

Studijų programos pavadinimas	Gestų kalba
Valstybinis kodas	65304H114/653T94001
Studijų sritis	Humanitariniai mokslai
Studijų kryptis	Filologija
Studijų programos rūšis	Koleginės studijos
Studijų pakopa	Pirmoji
Studijų forma (trukmė metais)	Nuolatinė (3)
Studijų programos apimtis kreditais ¹	120
Suteikiamas laipsnis ir (ar) profesinė kvalifikacija	Filologijos profesinis bakalauras/Gestų kalbos profesinis bakalauras (įstojusiems nuo 2010 m.), vertėjas
Studijų programos įregistravimo data	2002-08-30

¹ – vienas kreditas laikomas lygiu 40 studento darbo valandų

INFORMATION ON ASSESSED STUDY PROGRAMME

Name of the study programme	Sign Language
State code	65304H114/653T94001
Study area	Humanities
Study field	Philology
Kind of the study programme	College studies
Level of studies	First
Study mode (length in years)	Full-time (3)
Scope of the study programme in national credits	120
Degree and (or) professional qualifications awarded	Professional Bachelor of Philology/ Professional Bachelor of Sign Language (for those who entered in 2010), interpreter
Date of registration of the study programme	August 30, 2002

© Studijų kokybės vertinimo centras
Centre for Quality Assessment in Higher Education

Turinys

- I. Įžanga
- II. Programos analizė
  - 2.1. Programos tikslai ir numatomi studijų siekiniai
    - 2.1.1. Programos poreikis, paskirtis ir tikslai
    - 2.1.2. Studijų programos siekiniai
  - 2.2. Programos sandara
    - 2.2.1. Studijų planas
    - 2.2.2. Studijų turinys
  - 2.3. Personalias
    - 2.3.1. Personalo sudėtis ir kaita
    - 2.3.2. Personalo kompetentingumas
  - 2.4. Materialieji ištekliai
    - 2.4.1. Materialioji bazė
    - 2.4.2. Metodiniai ištekliai
  - 2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas
    - 2.5.1. Studentų atranka
    - 2.5.2. Studijų procesas
    - 2.5.3. Parama studentams
    - 2.5.4. Pasiekimų vertinimas
    - 2.5.5. Absolventų įsidarbinimas
  - 2.6. Programos vadyba
    - 2.6.1. Programos administravimas
    - 2.6.2. Vidinis studijų kokybės užtikrinimas
- III. Rekomendacijos
- IV. Apibendrinamasis įvertinimas

I. IŽANGA

Šių išorinio vertinimo išvadų tikslas – pateikti išsamią GESTŲ KALBOS (toliau – GK) studijų programos (ankstesnis kodas – 65304H114, naujasis kodas – 653T94001) analizę bei įvertinti jos kokybę pagal 1) programos tikslus ir siekinius, atsižvelgiant į programos poreikį, paskirtį, tikslus ir siekinius; 2) studijų programos sandarą, atsižvelgiant į studijų planą ir turinį; 3) personalą, atsižvelgiant į jo komplektavimą ir kompetenciją; 4) materialiuosius išteklius, atsižvelgiant į materialiąją bazę ir metodinius išteklius; 5) studijų eigą ir jos vertinimą, atsižvelgiant į studentų atranką, studijų procesą, paramą studentams, pasiekimų vertinimą ir absolventų įsidarbinimą bei 6) programos vadybą, atsižvelgiant į programos administravimą bei vidinį kokybės užtikrinimą. Vertinimo išvadų pabaigoje pateikiamos rekomendacijos bei apibendrinamasis vertinimas.

Gestų kalbos (toliau – GK) studijų programą, kaip nurodyta Vilniaus kolegijos šios programos 2010 m. savianalizės suvestinės medžiagoje (toliau – GKS), vykdo Vilniaus kolegijos Pedagogikos fakulteto (toliau – PDF) Filologijos katedra. Programos pradžia – 2003 m., kai priimti pirmieji studentai. Išorinis programos vertinimas vykdomas pirmą kartą.

Išorinis GK programos vertinimas vyko dviem etapais. Pirmiausia ekspertai susipažino su pateikiama GKS bei būtinaisiais priedais. Po to, 2010 spalio 20 d., siekiant išsiaiškinti GKS nepateikiamus ar nepilnai pateikiamus klausimus, vyko ekspertų vizitas į GK programą vykdančią instituciją. Vizitas vyko pagal tokią iš anksto suderintą dienotvarkę:

10.00 – 10.30	Susitikimas su fakulteto administracija
10.30 – 11.10	Susitikimas su savianalizės suvestinės rengimo grupe
11.10 – 11.50	Susitikimas su programos dėstytojais
11.50 – 12.00	<i>Pertraukėlė</i>
12.00 – 12.40	Susitikimas su programos studentais
12.40 – 13.40	<i>Pietūs</i> Susipažinimas su auditorijomis, bibliotekomis ir kita materialiąja baze
13.40 – 15.00	Susipažinimas su kursiniais ir baigiamaisiais darbais, baigiamųjų egzaminų medžiaga
15.00 – 15.30	Susitikimas su programos absolventais
15.30 – 16.00	Susitikimas su darbdaviais
16.00 – 16.30	Uždaras ekspertų grupės posėdis
16.30 – 16.45	Supažindinimas su bendraisiais pastebėjimais vizito metu

II. PROGRAMOS ANALIZĖ

2. 1. Programos tikslai ir numatomi studijų siekiniai

2. 1.1. Programos poreikis, paskirtis ir tikslai

2. 1.1.1. Programos poreikio pagrindimas ir išskirtinumas

Kaip teigiama GKS, pagal šią vienintelę Lietuvoje vykdomą GK programą rengiami GK vertėjai. Tokios programos poreikis grindžiamas realia rinkos situacija, kai kurti ir neprigirdintys asmenys negali naudotis girdintiesiems prieinama informacija ir bendrauti su girdinčiais visuomenės nariais, o girdintieji nemoka gestų kalbos. Vienas iš būdų užtikrinti informacijos prieinamumą kurtiesiems yra teikti GK vertimo paslaugas (GKS, 6 p.). Reikia pripažinti, kad programos pavadinimas (GESTŲ KALBA) yra pernelyg bendras. Kaip pastebėjo ir GKS rengėjai vizito metu, ją logiškiau vadinti LIETUVIŲ GESTŲ KALBOS programa. Juk dauguma dokumentų, reglamentuojančių šios kalbos vartojimą, įvardija ją siejant su atitinkama girdinčiųjų kalba, šiuo atveju, su lietuvių kalba. Pačioje savianalizėje (GKS) taip pat minima lietuvių gestų kalba (plg. 8 p., 14 pastraipa, kur mėginama suformuluoti programos paskirtis).

Tai, kad tokio pobūdžio programa yra vienintelė Lietuvoje, garantuoja jai išskirtinumą. GKS gana išsamiai aprašytos programos absolventų galimos darbovietės (apskričių GK vertėjų centrai bei Lietuvos kurčiųjų draugija, GKS, 7 p.).

Nors aprašas apie socialinių dalininkų (pramonės ir verslo organizacijų, profesinių asociacijų atstovų, absolventų, dėstytojų, studentų ir kt.) atsiliepimus apie programos reikalingumą apsiriboja Lietuvos kurčiųjų draugija, Lietuvių gestų kalbos vertėjų asociacija bei dar keliais, iš esmės, darbdavio lygmens įstaigų ir organizacijų atsiliepimais ir neatskleidžia tiesioginių studijų dalyvių, studentų ir dėstytojų, nuomonės, iš teksto galima suprasti, kad GK studijų programa, bent jau darbdavio požiūriu, yra labai reikalinga. Tą patvirtina ir vizito metu pareikštos darbdavių nuomonės.

Programos paklausa tarp stojančiųjų aptariama 9 pastraipoje (GKS, 7 p.). Ji yra pakankamai didelė, kaip teigiama GKS (7 p.), svyruojanti nuo 0,58 konkursinio balo iki 2,16 pirmuoju pasirinkimu. Greičiausiai, turimas galvoje stojančiųjų į vieną vietą skaičius, o ne konkursinis balas. Pagal populiarumą VIKO aptariama programa yra antroji po socialinės pedagogikos.

Programos vieta tarp kitų studijų programų atskleista GKS (7 p., 10 pastraipa), kur rašoma, kad vertimo programos Lietuvoje yra iš esmės vykdomos universitetuose, tačiau GK tenai nėra. Šiaurės šalių universitetuose, su kurių patirtimi yra susipažinę GK programos rengėjai, GK vertėjai irgi rengiami universitetuose. Darytina išvada, kad ši programa užima savo nišą tarp kitų panašių studijų programų Lietuvoje. Kadangi kitose šalyse tokio pobūdžio programa yra universitetuose, svarstyti apie šios konkrečios programos vietą Europos ar dar platesniame kontekste yra sudėtinga. Be to, lieka atviras ir klausimas, ar ji turėtų likti tik kolegijos lygmens. Bendrai samprotaujant, šiuo metu ir esamomis sąlygomis tai, kad ji yra vienintelė tokio pobūdžio programa šalyje, jai užtikrina reikalingumą ir svarbą šalies plėtrai.

2.1.1.2. Programos paskirties dermė su institucijos, valstybės ir tarptautinėmis direktyvomis

GK programos paskirtis formuluojama gana painiai, akcentuojant vertimą ir dalyvavimą kurčiųjų veikloje: „rengti gestų kalbos vertėją, gebantį planuoti vertimo paslaugos atlikimą, ją vertinti, organizuoti darbo vietą įvairiose situacijose, versti iš lietuvių kalbos į lietuvių gestų kalbą, iš lietuvių gestų kalbos į lietuvių kalbą prisitaikant prie klientų, taikyti IKT vertimo metu, dalyvauti kurčiųjų bendruomenės veikloje“ (GKS, 8 p., 13 pastraipa). Beje, GK programos paskirties formuluotė – beveik tikslus *Gestų kalbos vertėjo rengimo standarto* 5.4 punkto perrašas. Sąsaja su bendraisiais VIKO tikslais formuluojama tik per bendruosius gebėjimus ir pilietines nuostatas; kai kurie VIKO tikslai formuluojami neaiškiai, pavyzdžiui: „ugdyti švietimui ir kultūrai imlius specialistus (...), pasirengusius integruotis į Lietuvos ir tarptautinę bendriją“ (GKS, 8 p., 12 pastraipa). Nelabai aišku, apie kokią Lietuvos bendriją kalbama. Šios aukštosios mokyklos strateginis planas ir GK programos dermė su juo iš viso GKS neminimi. Toliau teigiama, kad programos tikslai atitinka Dublino aprašų bendruosius reikalavimus (GKS, 8 p., 14 pastraipa). Manytina, kad bendrieji reikalavimai yra tik orientacinės gairės ir negali pakeisti konkrečios programos tikslų. Nuoroda į Dublino aprašus yra šiek tiek nekorektiška, nes jie nurašyti pažodžiui nepaliekant dokumento bibliografinių duomenų. Jokie kiti Europos ar Lietuvos Respublikoje taikomi dokumentai GKS skyriuje apie paskirtį ir tikslus nėra minimi. Po vizito kolegijoje paaiškėjo, kad programos rengėjai ir vykdytojai suvokia, kokio pobūdžio specialistus rengia, nors tai paaiškinti vartojant sutartinę terminiją (pvz., *paskirtis, tikslai, siekiniai*) jiems buvo sunku. Rengiami specialistai iš esmės atitinka studijų rūšį ir pakopą.

2.1.2 Studijų programos siekiniai

2.1.2.1. Studijų siekinių visapusiškumas ir pasiekiamumas

GKS 2.1.2. skyriuje (8 p.) teigiama, kad GK programa tobulinama siekiant „studijų programos orientaciją į tikslus pakeisti orientacija į mokymosi rezultatus“ (ten pat). Manytina, kad formuluotė yra deklaratyvi, ypač atsižvelgiant į tai, kad tikslai nebuvo aiškiai suformuluoti, o Dublino aprašai negali pakeisti tikslų.

Nepaisant painaus tikslų formulavimo, GK programos siekiniai GKS atskleisti pakankamai visapusiškai ir apima vertėjo veiklai tinkamas ir svarbiausias specialiąsias (profesines) kompetencijas (žr. GKS 9 p., 17 pastraipa): „asmuo, įgijęs gestų kalbos vertėjo kvalifikaciją, kaip numatoma Gestų kalbos vertėjo studijų programoje, geba analizuoti vertimo medžiagą ir numatyti vertimo strategijas, įvertinti darbo aplinką, atsižvelgti į kintančias aplinkybes, išmanyti savo bei kliento teises ir pareigas, įvertinti socialines ir psichologines kliento ypatybes, atlikti vertimą naudojantis IKT, analizuoti ir vertinti vertimą bei jo kokybę“. Tačiau pačios formuluotės tikslintinos, nes taip, kaip surašytos GKS, jos tinka vertėjo iš/į bet kokią kalbą; neatskleidžiama GESTŲ kalbos vertimo specifika. Be to, kalbama tik apie specialiąsias kompetencijas, visai neužsimenama apie bendrąsias.

2.1.2.2. *Studijų siekinių dermė*

GKS išdėstyti septyni GK programos siekiniai (žr. aukščiau, 1.2.1). Jie atskleisti tik per specialiąsias (profesines) kompetencijas. Bendrosios kompetencijos neminimos. Nors siekiniai nesidubliuoja ir sudaro visumą, manytina, kad jie atskleisti nepilnai, juolab, kad turint tokį parankų dokumentą, kaip *Lietuvių gestų kalbos vertėjo rengimo standartas*, tą padaryti būtų nesunku.

Studijų programos ir dalykų siekinių dermė GKS deklaruojama, bet jokiais argumentais nepagrindžiama (9 p., 18 pastraipa). Pervertus dalykų aprašus, kuriuose suformuluoti jų siekiniai, matyti, kad intuityviai galima būtų teigti, kad bent kai kurie iš jų atitinka programos siekinius. Tačiau dalykų aprašuose tiksli sąsaja su programos siekiniais nenurodyta, todėl teigti, kad programos ir dalykų siekiniai dera tarpusavyje, sudėtinga.

2.1.2.3. *Studijų siekinių atnaujinamumas*

Studijų siekinius ir jų pagrįstumą, kaip teigiama GKS (9 p., 19 pastraipa), kasmet vertina socialiniai dalininkai ir praktikų vadovai. Tačiau GKS apsiribojama abstrakčiomis formuluotėmis, neatskleidžiant, kaip tas vertinimas vyksta ir kokią įtaką jam daro darbo rinkos ir visuomenės poreikių kaita. Iš teksto neaišku, kaip tie siekiniai koreguojami ir/arba atnaujinami. Apskritai susidaro įspūdis, kad beveik visoje GKS painiojamos sąvokos: *paskirtis, tikslai, reikalavimai*, o kai kur ir *siekiniai*.

Tačiau vizito į kolegiją metu paaiškėjo, kad susitikimai su socialiniais dalininkais leidžia gana objektyviai įvertinti programą darbo rinkos ir visuomenės poreikių požiūriu, nepaisant to, kad ne tik GKS rengėjai ir programos vykdytojai, bet ir socialiniai dalininkai nepakankamai aiškiai suvokia kai kurias kertines sąvokas, tokias kaip *studijų siekiniai*. Tikėtina, kad toliau aktyviai dirbant ir atsižvelgiant į naujas tendencijas studijų programų rengimo srityje pagrindinės Bolonijos proceso nuostatos bus aiškiau įsisavinamos ir taikomos.

2.2. *Programos sandara*

2.2.1. *Studijų planas*

2.2.1.1. *Studijų apimties tinkamumas*

Nuolatinių studijų planas, pagal kurį šiuo metu mokosi kolegijos antro kurso studentai, patvirtintas Vilniaus kolegijos direktoriaus 2009 m. birželio 29 d. Įsakymu Nr. V – 242. Pagal šį nuolatinių studijų planą iš viso paskaitoms skiriamos 666 valandos, praktiniams užsiėmimams – 1852 valandos, savarankiškam darbui – 2282 valandos. Per visus 6 semestrus tai sudaro 4800 valandų, ir tai yra 120 kreditų.

Gestų kalbos studijų programą sudaro šios trys pagrindinės dalys:

- bendrojo lavinimo dalykai;
- studijų pagrindų dalykai;
- specialieji (profesiniai) dalykai.

Šiame studijų plane taip pat nurodomas dėstomų dalykų (modulio) statusas (privalomas ar alternatyviai pasirenkamas), konkretaus dėstomo dalyko valandų skaičius per semestrą (paskaitoms, praktinei veiklai ir savarankiškam darbui) ir suteikiamų kreditų skaičius.

Bendrojo lavinimo dalykus sudaro filosofijos įvadas, informacinės technologijos, darbo teisė ir civilinė sauga. Visi dalykai privalomi; iš viso šiems dalykams skiriama 280 darbo valandų ir 7 kreditai.

Studijų pagrindų dalykai apima sociologiją ir taikomuosius tyrimus, socialinio darbo pagrindus, bendrąją ir raidos psichologiją, asmenybės ir socialinę psichologiją, profesinę etiką, kurčiųjų kultūrą ir istoriją, užsienio kalbą, iškalbos meną, įvadą į specialybės studijas, bendravimo psichologiją, specialybės kalbą ir raštvedybą, kalbotyros įvadą, lietuvių kalbos normas, lietuvių kalbos teksto stilistiką bei leksikologiją. Visi dalykai privalomi, jiems skiriama 1480 darbo valandų ir suteikiami 37 kreditai.

Specialiesiems (profesiniams) dalykams priskiriama lietuvių gestų kalba, gestotyra, vertimo teorija ir praktika, surdologijos pagrindai bei kursinis darbas. Visi dalykai privalomi, jiems skiriama 1760 darbo valandų bei suteikiami 44 kreditai.

Praktikos. Visoje studijų programoje yra 6 privalomos praktikos: dvi pažintinės (po 2 kr.), pažintinė-bandomoji (4 kr.), dvi mokomosios (4 ir 6 kr.) ir baigiamoji (6 kr.). Pagal planą praktikoms skirta 960 valandų ir suteikiami 24 kreditai. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad kintant studijų programų reikalavimams bei atnaujinant programą, praktikų pobūdis ir apimtys nežymiai kinta. Pagal 2010 m. patvirtintą studijų planą 3 praktikos rūšims (pažintinė, mokomoji, profesinė) numatyti jau 25 kreditai.

Laisvai pasirenkamieji dalykai apima mokslinio darbo pagrindus, komunikacijos pagrindus, tarptautinę gestų kalbą, gestų kalbos gramatinę ir leksinę analizę, kultūros istoriją, etnokultūrą, IKT vertimą, buitines kultūras ir etiketą bei religijų istoriją. Laisvai pasirenkamiesiems dalykams skiriama 240 valandų ir suteikiami 6 kreditai.

GK studijos baigiamos privalomu baigiamuoju egzaminu, jam skiriama 80 darbo valandų ir suteikiami 2 kreditai.

Studijų plane taip pat nurodoma kūno kultūra (kaip privalomas dalykas), šiam dalykui skiriama 200 valandų.

Vadovaujantis *Pagrindinių, specialiųjų profesinių ir vientisųjų studijų programų nuostatais* (patvirtinta 2005 m. liepos 22 d. LR Švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. 1551), pažymėtina, kad tokia programos struktūra ne visai atitinka reikalavimus, nes studijų pagrindų dalykų apimtis yra tik 37 kreditai (turi būti ne mažiau kaip 40). Tačiau gavus papildomų dokumentų ir apsilankius kolegijoje paaiškėjo, kad pagal vertinamą programą studijuoja tik antrojo kurso studentai, o pirmojo kurso – pagal atnaujintą programą. Ji atnaujinta dėl natūralios kaitos bei pasikeitus kai kuriems LR teisės aktams. Atnaujintoje programoje pastebėti kai kurie netolygumai (kai kurie dalykai įvesti, bet dar nedėstyti, neapibrėžtas baigiamasis darbas ir pan.), tačiau atnaujinta programa atitinka formaliuosius kolegijų programas reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus.

2.2.1.2. Studijų dalykų nuoseklumas

Tiek analizuojamoje, tiek atnaujintoje programoje stengtasi nuosekliai išdėstyti dalykus. Pirmąjį semestrą dėstomi studijų pagrindai bei specialieji (profesiniai) įvadiniai dalykai: įvadas į specialybės studijas, surdologijos pagrindai, profesiniai dalykai (lietuvių gestų kalba, vertimo teorija ir praktika). Nuo antrojo semestro studentai supažindinami su gestotyra ir kitais specialiaisiais (profesiniais) dalykais. Trečiajame semest্রে studentai įgyja lietuvių kalbos vartojimo žinių. Nuo ketvirtojo iki šeštojo semestro studentams sudarytos sąlygos laisvai pasirinkti dalykus, praplečiančius jų bendrąsias ir dalykines kompetencijas. Pasirenkamieji dalykai suteikia studentams galimybę išmokti ir tarptautinės gestų kalbos pradmenų, gestų kalbos gramatinės ir leksinės analizės normų, susipažinti su naujoviškais vertimo būdais, taikant šiuolaikines technologijas.

Manytina, kad tiek vertinamoje, tiek atnaujintoje programoje kai kurių dalykų priskyrimas vienai ar kitai dalykų grupei nėra aiškiai motyvuotas, pavyzdžiui, atnaujintoje programoje tarptautinė gestų kalba ar ITK vertimas yra tik laisvai pasirenkami dalykai (LPD), o fizinė saviugda kartojasi keliose LPD grupėse; ją galima pasirinkti vietoj, pavyzdžiui, gestų kalbos gramatinės ir leksinės analizės. Neaišku, kuo fizinės saviugdos dalykas skiriasi nuo privalomos sportinės saviugdos. Be to, gana daug valandų skiriama bendriesiems dalykams, dėl ko sumažėja labai svarbių specialybės užsiėmimų.

GK programos nuolatinių studijų plane daug dėmesio skiriama studentų praktikų organizavimui. Pirmosios praktikos metu studentai susipažįsta su kurčiųjų bendruomene, lankosi ugdymo įstaigose, o antrosios ir trečiosios praktikų metu studentams sudaromos sąlygos stebėti vertėjų darbą ir patiems versti.

GK studijų užsiėmimų formas sudaro: apie 14-15 procentų laiko skiriama paskaitoms, praktiniams užsiėmimams skiriama apie 39 procentus laiko, savarankiškam studentų darbui skiriama apie 47 procentus laiko. Pakankamai didelės tiek praktinių užsiėmimų, tiek savarankiško darbo apimtys grindžiamos programos specifika. Taip pat atsižvelgiama į individualius studentų poreikius, kur studentai konsultuojami individualiai arba grupėmis (pagal poreikį). Dėl savo specifikos ši studijų programa vykdoma tik nuolatinių studijų forma.

2.2.2. Studijų turinys

2.2.2.1. Studijų turinio atitiktis teisės aktams

GK studijų programa vykdoma vadovaujantis VIKO reglamentu, patvirtintu VIKO direktoriaus 2008-12-29 įsakymu Nr. V-89, 2009-02-25 įsakymu Nr. V-119. Studentų pasiekimai vertinami vadovaujantis VIKO Studijų rezultatų vertinimo taisyklėmis (VIKO direktoriaus 2005-04-11 įsakymu Nr. V-160). Pagrindiniai studijų proceso organizavimo dokumentai VIKO PDF yra: GK studijų programa, dalykų (modulių) programos, kontaktinių valandų tvarkaraščiai. Taip pat atsižvelgta į Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymą, LR Vyriausybės 2005 m. rugpjūčio 17 d. nutarimą Nr. 896 *Dėl lietuvių gestų kalbos vartojimo ir vertėjų paslaugų teikimo 2005-2008 metų programos patvirtinimo*, Pasaulinės kurčiųjų federacijos rekomendacijas, užsienio šalių patirtį. Taip pat remtasi norminiais dokumentais, reglamentuojančiais bendruosius reikalavimus studijų programų rengimui ir įgyvendinimui.

Kadangi filologijos krypties aprašas (anksčiau – reglamentas) nėra parengtas, apie programos atitiktį jam negalima spręsti. Galima tik teigti, kad GK (atnaujinta) programa savo turiniu iš esmės atitinka koleginių studijų reikalavimus, *Lietuvių gestų kalbos vertėjo rengimo standartus* (patvirtinta LR ŠMM ministro ir LR SAD ministro 2008 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-1872/A1-209), LR Aukštojo mokslo įstatymą, Mokslo ir studijų įstatymą, Vilniaus kolegijos studijų reglamentą (patvirtintas VIKO direktoriaus 2008-12-29 įsakymu Nr.V-89, 2009-02-25 įsakymu Nr.V-119).

2.2.2.2. Studijų turinio išsamumas ir racionalumas

Pažymėtina, kad peržiūrėjus dalykų aprašus, kuriuose numatomi studijų rezultatai ir turinys, nėra aiškiai įvardytų sąsajų su studijų programos siekiniais. Todėl neįmanoma nustatyti, ar dalykų temos yra pakankamai išsamios studijų programos siekiniams pasiekti. Programos turinys – iš esmės tradicinis, orientuotas į dalyką, o ne į studentų ugdomas kompetencijas ir programos siekinius. Tikėtina, kad Bolonijos proceso dalykai rasis palaipsniui, kartu su kitomis Lietuvos aukštosiomis mokyklomis pereinant prie europinių kreditų ir kompetencijomis grindžiamų programų.

Remiantis darbo patirtimi filologijos krypties programose, galima teigti, kad iš esmės programos turinys atitinka filologinio pobūdžio programą, tačiau atkreiptinas dėmesys į kai kuriuos specialybės dalykus. Pavyzdžiui, nedėstoma žodžių daryba (paprastai būna leksikologijos ar morfologijos kurse), tradiciniai morfologijos ir sintaksės kursai dėstomi lietuvių kalbos normų pavadinimu, o tai yra kiek kitokio pobūdžio dalykas. Kita vertus, yra net du stilistikos kursai. Atkreiptinas dėmesys į kai kuriuos, manytina, pretenzingus literatūros šaltinius. Koleginei programai nerekomenduotinas nei A. Gudavičiaus *Etnolingvistikos* vadovėlis, numatytas leksikologijos kurse, nei R. Barto *Teksto malonumas*, numatytas stilistikos kurse. Mokslinio darbo pagrindai turėtų būti labiau siejami su filologinės GK programos turiniu.

Aptariamoje programoje studijos organizuojamos tokiomis formomis: auditorinis darbas (paskaitos, praktikumai, seminarai) ir savarankiškas studentų darbas. Mokymo(si) procesas apima žinių bei gebėjimų įgijimą ir įtvirtinimą, bendrąjį ir profesinį asmenybės ugdymą bei saviugdą.

Studijų programa sudaryta taip, kad studentai turėtų pakankamai galimybių mokytis savarankiškai, kad išsiugdytų savarankiško darbo gebėjimus (savarankiškai studijuoti ir valdyti savo laiką; informacijos paieška, atranka ir pritaikymas; reflektuoti praktiką; naudotis įvairiais tyrimo metodais; kritinis mąstymas). Organizuojant savarankišką GK programos studentų darbą, siekiama nuosekliai keisti produktyvų, t.y. atgaminamąjį užduočių mokymo būdą į produktyvų, t.y. kūrybinį studentų mokymo būdą, ugdantį savarankiškumą, loginį, analitinį, kritinį mąstymą, padedantį sisteminti, apibendrinti turimas žinias ir patirtį, ugdantį profesinius būsimųjų specialistų gebėjimus.

2.3. Personalas

2.3.1. Personalo sudėtis ir kaita

2.3.1.1. Personalo sudėties pagrindumas

GK programą vykdo pedagoginis personalas, kurio sudėtis ir kvalifikacija iš esmės atitinka Lietuvos koleginių programų reikalavimus reglamentuojančius teisės aktus bei kolegijoje priimtus dokumentus: LR Aukštojo mokslo įstatymą, Pagrindinių, specialiųjų, profesinių ir vientisųjų studijų programų nuostatus, VIKO statutą ir Dėstytojų etatų sudarymo nuostatus. Pagal pateiktą GKS priedą Nr. 2 programą vykdo 22 dėstytojai, iš jų - 19 nuolatinių dėstytojų ir trys nenuolatiniai dėstytojai. Visi turi aukštąjį išsilavinimą. Dėstytojams, turintiems bakalauro laipsnį (Andrius Barisevičius, Tomas Ivanauskas), rekomenduojama įgyti magistro laipsnį. Dėstytojų išsilavinimas ir mokslo laipsniai pateikti lentelėje:

Nuolatiniai dėstytojai

Dėstytojų skaičius	Mokslų daktarai	Magistrai	Bakalaurai
19	3	14 (+1 doktorantas)	1 (dirba asistentu)

Nenuolatiniai dėstytojai

Dėstytojų skaičius	Mokslų daktarai	Magistrai	Bakalaurai
3		2	1

Programoje dirba 17 bendrųjų dalykų dėstytojų ir 5 specialybės dalykų dėstytojai.

Pagal GK studijų programos plane numatytas kontaktines valandas ir norminį studentų skaičių studijų programoje, studentų skaičius ir dėstytojų santykis yra pakankamai racionalus. GKS medžiagoje teigiama, jog filologinės krypties studijų programoje gali dirbti 7,5 etato dėstytojų. Pagal studijuojančių studentų skaičių šiai studijų programai skirta 4,75 etato. Atsižvelgta į specialybės ir į atskirų dalykų specifiką (gestų kalba ir vertimo teorija ir praktika). Šiuos mokomuosius dalykus dėsto po du dėstytojus – girdintysis ir kurčiasis. Pažymėtina, kad dėstytojų ir studentų santykis yra labai geras, taip užtikrinama dėstytojų kokybė. Tačiau tuo pačiu atkreiptinas dėmesys, kad dėl to programa yra gana brangi.

2.3.1.2. Dėstytojų kaita

Dauguma dėstytojų, dirbančių GK studijų programoje, yra nuolatiniai VIKO darbuotojai. GK studijų programa yra specifinė ir reikalauja išskirtinio pedagoginių ir specialybinių kompetencijų suderinamumo. Nors duomenų apie dėstytojų kaitą GKS stokojama, iš pokalbio kolegijoje paaiškėjo, kad dėstytojų kaita yra minimali, ji neturi esminės įtakos studijų kokybei.

2.3.2. Personalo kompetentingumas

2.3.2.1. Personalo patirties ir veiklos atitiktis studijų programai

Personalą atrankos procesas vykdomas vadovaujantis LR DK, LR įstatymais, LR Vyriausybės nutarimais ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais darbo santykius, taip pat LR Aukštojo mokslo įstatymu, VIKO statutu, kolegijos direktoriaus įsakymais. Vadovaujantis minėtais teisės aktais, VIKO parengti ir patvirtinti dokumentai, reglamentuojantys dėstytojų atitikties principus, procedūras ir tvarką. Studijų kokybės vertinimo centras

Kiekvienais metais atliekama dėstytojų akademinės veiklos analizė, kur analizuojama dėstytojų kvalifikacija, studijos, profesinis tobulėjimas ir dalyvavimas mokslo taikomoje veikloje. Esant laisvai pedagoginei personalo vietai, skelbiamas viešas konkursas. Dirbančių GK studijų programoje nuolatinių dėstytojų pedagoginė ir praktinė patirtis skaičiuojama nuo ketverių iki 39-erių metų.

Dėstytojų kontaktinis darbas (valandos per metus) programoje yra nuo 20 iki 1128 valandų. Valandų skaičius priklauso nuo dėstomo dalyko apimties ir specifikos.

Studijų programos koordinatorė – filologijos katedros vedėja Vaiva Juškienė. Jos 16 metų patirtis apima ekspertinę taikomąją mokslinę veiklą. Ji aktyviai dalyvauja ES finansuojamuose projektuose, rengia publikacijas spaudai bei mokymo priemones, nuolat gilina savo žinias ir kompetencijas GK studijų programos dalykų srityje, dalyvauja tarptautiniuose mokymuose (Oslos ir Trondheimas, Norvegija).

Darytina išvada, kad GK studijų programos dėstytojų, studijų programos koordinatorės patirtis ir kvalifikacija yra pakankama GK studijų programai vykdyti bei visapusiškai parengti studentus vertėjo darbui.

2.3.2.2. Dėstytojų profesinio tobulėjimo sistemiškumas

GK programą vykdančio pedagoginio personalo profesinis tobulėjimas vertintinas kaip pakankamas. Dėstytojai dalyvauja įvairiose projektinėse veiklose, rengia mokomąsias metodines priemones, dirba įvairiose ekspertų grupėse, vertina parengtus vadovėlius, studijų programas, aktyviai dalyvauja savo profesinės sklaidos veikloje: veda teminius ir autorinius seminarus, praktinės veiklos pristatymus psichologams, socialiniams pedagogams, dalyko mokytojams, ruošia ir skaito pranešimus tarptautinėse konferencijose, seminaruose, rengia ir publikuoja mokslinius straipsnius spaudoje ir specializuotuose leidiniuose, dalijasi savo gerąja patirtimi, ruošia testus ir klausimynus praktinei veiklai, rengia lietuvių ir gestų kalbos gestotyros mokomąją medžiagą, dalyvauja televizijos, radijo laidose, kur gvildenami įvairūs klausimai ir problemos apie lietuvių gestų kalbos reikšmę, būtinumą ir svarbą šiandieniniame gyvenime, leidžia atskirų mokomųjų dalykų mokslo žodynėlius, dalyvavo ES finansuotame projekte, *Comenius* partnerystės projekte. Dėstytojai bendradarbiauja su Lietuvos ir užsienio valstybinėmis ir visuomeninėmis institucijomis. Fakultetas didelį dėmesį skiria praktinio mokymo ir praktinių vadovų kompetencijos užtikrinimui, tuo tikslu pagal ES remtą *Gestų kalbos vertėjų rengimo ir tobulinimo* projektą buvo organizuoti specialūs mokymai praktikų vadovams. Šiuos mokymus vedė ekspertai iš Norvegijos ir Suomijos. Praktikų vadovai įgijo patirties ir žinių, kurias galėjo toliau pritaikyti dirbdami GK studijų programoje.

Dėstytojai nuolat tobulina savo dalykines kompetencijas užsienio šalyse (Norvegija, Suomija), įgytas žinias pritaiko savo pedagoginėje ir praktinėje veikloje. Tai daro teigiamą įtaką studijų programos medžiagos išdėstymui ir įsisavinimui, studentų parengimui profesinei veiklai.

2.4. Materialieji ištekliai

2.4.1. Materialioji bazė

2.4.1.1. Patalpų studijoms pakankamumas ir tinkamumas

Specialiems gestų kalbos vertimo praktikos mokymams naudojama moderni įranga (2 pilnai įrengtos mokymo klasės), įsigyta ESF lėšomis. Klasėse (laboratorijose) yra po 15 darbo vietų. Bendriesiems dalykams naudojama 20 skirtingų auditorijų bei kabinetų, Viena auditorija skirta srautinėms paskaitoms (70 vietų). Patalpų panaudojimas yra fiksuojamas grafikuose, iš anksto planuojamas. Visos patalpos atitinka higienos reikalavimus. Manytina, kad patalpų studijoms pakanka ir jos išnaudojamos racionaliai.

2.4.1.2. Įrangos studijoms tinkamumas ir pakankamumas

Specialybės dalykams dėstyti naudojama įvairi šiuolaikiška kompiuterinė įranga. Teigiamai vertintina moderni SANAKO LAB 300 kalbų mokymo programa, specialiai pritaikyta gestų kalbos mokymuisi. Dvi specialia įranga aprūpintos auditorijos naudojamos studentų srautą perskirstant į 2 grupes po 15 asmenų. Įrangą prižiūri IT specialistas. Naudojama tik legali programinė įranga. Darbas su programine įranga vykėtų sklandžiau, jei kolegija įsigytų serverį. Vizito kolegijoje metu paaiškėjo, kad serverį planuojama įsigyti artimiausiu metu. Gedimai laiku pašalinami vidinių resursų pagalba.

Įrangos naudojimo efektyvumą užtikrina tai, kad auditorijose naudojamas lokalus kompiuterinis tinklas, o visi kompiuteriai turi internetinę prieigą optiniu ryšiu. Aštuoniose iš 20 auditorijų yra įrengtos stacionarios stotys su reikiama daugiaterpe įranga. Studentai turi teisę naudotis fakulteto kompiuterinėmis auditorijomis bei auditorijų kompiuterine įranga. Taip pat naudojamos skaityklose įrengtais kompiuteriais. 100 studentų tenka 20,42 kompiuteriai. Studentai turi galimybę peržiūrėti vaizdinę metodinę medžiagą skaityklose kompiuterių pagalba.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad dalį kompiuterinės įrangos reiktų atnaujinti. Fakulteto administracija pagal galimybes tenkina iškilusius poreikius. Pastaraisiais metais dėl krizės galimybės kiek sumažėjo. Tačiau planuojamos investicijos ateityje.

Naudojama įranga atitinka specialybės poreikius bei reikalavimus, jos yra pakankamai.

2.4.1.3. Išteklių praktikai atlikti tinkamumas ir prieinamumas

Aukštoji mokykla turi platų tinkamų ir prieinamų įstaigų tinklą praktikai: ji atliekama devyniose Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo įstaigose. Jose paskirti praktikų moderatoriai, kurie dalyvauja praktikų vadovų mokymuose. Nurodytos įstaigos atitinka studijų programos ir praktikų programų tikslus. Praktikos vietos išdėstytos visoje Lietuvoje, tad yra galimybė praktiką atlikti ir iš kitų regionų atvykusiems studentams. Praktikos vietos įvairios; jos tinka tiek pažintinei praktikai, tiek praktinėms užduotims atlikti. Praktikos pagal studijų planą numatomos kas semestrą, jos skirtingo pobūdžio ir trukmės (pažintinė, mokomoji, profesinė; nuo 48 iki 144 val.). Analizuojamoje programoje joms skiriami 24 kreditai, atnaujintoje programoje – 25 kreditai.

Studentai į praktiką skirstomi pagal pageidavimus bei derinant su praktikos vietomis. Siekiant darbo efektyvumo, stengiamasi sudaryti proporcingas grupes. Sudaromos palankios galimybės studentams praktiką atlikti pagal gyvenamąją vietą, ne tik sostinėje, bet ir kituose regionuose.

Skiriant studentus į praktikos vietą sudaroma trišalė praktikos sutartis tarp darbdavio, aukštosios mokyklos ir studento. Praktikų efektyvumas vertintinas teigiamai, tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad reikėtų pasirūpinti ir nurodomo nuolatinio bendradarbiavimo su praktikos vietomis įteisinimu, pavyzdžiui, pasirašant bendradarbiavimo sutartis su nurodytomis praktikos vietomis, sutartyse nurodant kontaktinius asmenis, bendradarbiavimo pagrindus, terminus ir kitas sąlygas.

2.4.2. Metodiniai ištekliai

2.4.2.1. Knygų, vadovėlių ir periodinių leidinių tinkamumas ir prieinamumas

Studentai turi galimybę prieiti prie reikiamų studijoms dokumentų bei leidinių dalykinėje bei informacinėje skaityklose. Informacinėje skaitykloje įrengtos devynios kompiuterizuotos vietos. Iš viso yra 40 darbo vietų. Kadangi studijos vyksta pagal tvarkaraštį, vietų skaityklose pakanka. Bibliotekos darbo laikas nuo 7.45 iki 17.45 val. Sesijų metu darbo laikas pratęsiamas. Specialiąją literatūrą studijų programai skiria VšĮ Surdologijos centras bei Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras, kurie specializuojasi rengiant ir leidžiant tokio pobūdžio literatūrą.

Aukštoji mokykla prenumeruoja kurčiųjų bendruomenėje leidžiamą mėnraštį „Akiratis“. Gaunami visi naujausi Lietuvos spaudiniai (žurnalai, knygos) apie gestų kalbą ir jos mokymą. Literatūra įgyjama už aukštosios mokyklos lėšas arba dovanojama. GKS pripažįstama, kad trūksta užsienio literatūros, žurnalų, tačiau nenurodo, kaip planuojama šiuos trūkumus šalinti.

Studentams sudaroma galimybė naudotis ne tik spausdinta literatūra, bet ir prieinamomis duomenų bazėmis: EBSCO Publishing, Integrum Techno. Informacija apie prisijungimą yra skelbiama aukštosios mokyklos tinklalapyje bei tiesiogiai skaityklose.

Atsižvelgiant į studentų srautą specialybėje, literatūros gausa ir prieinamumas yra pakankamas. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad trūksta užsienio literatūros šaltinių (periodinių leidinių, knygų).

2.4.2.2. Metodinės medžiagos tinkamumas ir prieinamumas

Specialybės dalykams studijuoti naudojamosi pakankamai dideliu Lietuvoje prieinamu metodinės medžiagos kiekiu. Nemažai medžiagos rengėjų dirba GK programos specialybės dėstytojais, todėl jie gali ją pristatyti ir paaiškinti patys. Metodinė medžiaga, kaip ir kita literatūra, prieinama studentams skaityklose, bibliotekoje. Aukštoji mokykla gauna naujausią metodinę medžiagą tiesiogiai iš jos rengėjų vos tik medžiagai pasirodžius. Taip studentams ir dėstytojams užtikrinama prieiga prie naujausios studijų metodinės medžiagos. Skirtingai nuo kitų specialybių, šios specialybės studentams metodinės literatūros pakanka, ją gali skaityti ir namuose. Dalis literatūros išleista ESF projekto lėšomis. Literatūra aktuali, nuo vienerių iki dvejų metų senumo. Tačiau atkreiptinas dėmesys į užsienio šaltinių trūkumą.

2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas

2.5.1. Studentų atranka

2.5.1.1. Priėmimo į studijas reikalavimų pagrįstumas

VIKO – bendrojo į Lietuvos aukštąsias mokyklas (LAMA BPO) priėmimo dalyvė. Konkurso balo apskaičiavimui pagrįstai numatyti šie dalykai: istorija, lietuvių kalba, užsienio kalba bei kita užsienio kalba. Laikytina, kad dėl studijų programos specifikos reikėtų tikrinti būsimų studentų kalbos trūkumus bei įtraukti į studentų atranką psichologinį pokalbį. Šią nuostatą patvirtino pokalbiai su darbdaviais, studentėmis, kurių vienai būdingi kalbos trūkumai.

2.5.1.2. Būsimų ir naujų studentų motyvacijos stiprinimo veiksmingumas

Kolegijoje yra dirbama stiprinant pirmakursių bei būsimų studentų motyvaciją. Vertintina psichologinė parama tik ką įstojusiems studentams organizuojant jiems kartu su kitos SP studentais trijų dienų vasaros adaptacinę stovyklą. Joje be studentų atstovybės organizatorių aktyviai talkina ir dėstytojai. Studentų atsiliepimai apie šią stovyklą palankūs. Beje, studentai ekspertų grupei vizito metu tvirtino, kad motyvacija gerėja vyresniuose kursuose bręstant patiems studentams, jiems įgyjant daugiau žinių, reikalingų gebėjimų bei įgūdžių. PDF bei katedrų pastangomis du kartus per metus vyksta atvirų durų dienos, kuriose sulaukiama nemažai besidominčiųjų. Jų metu besilankantiems suteikiama visa sakytinė bei rašytinė informacija, be to VIKO ir PDF teikia specializuotą reklaminę medžiagą savo tinklapiuose. Kasmet GK studijų programa yra pristatoma parodoje *Studijos* ir kt. Pažymėtinos išvykos į mokyklas, kurių metu šios programos studentai kartu su dėstytojais vaizdžiai demonstruoja savo įgytas žinias bei įgūdžius. Aktyviai dirba ir Karjeros centras; jis suvokia savo veiklos tikslus bei siekinius.

2.5.2. Studijų procesas

2.5.2.1. Programos tvarkaraščio racionalumas

Savianalizės rengėjų teigimu (GKS, 18 p.), stengiamasi tolygiai paskirstyti paskaitas, seminarus ir t.t. Vizito metu ekspertai turėjo galimybių susipažinti su tvarkaraščiais ir administratorių paaiškinimais. Tenka pažymėti, kad tvarkaraštis ne visada išdėstomas racionaliai, pavyzdžiui, baigiamojo kurso studentų tvarkaraštyje nėra atsižvelgiama į dėstomų dalykų svarbą – rytinių užsiėmimų laikas (7.45-11.00) skiriamas buities kultūrai ir etiketui, o ne pagrindiniams dalykams – stilistikai, leksikologijai (11.30-14.45). Trečiadienio tvarkaraštyje nėra nei vieno pagrindinio studijų bloko dalyko užsiėmimo. Visi ketvirtadienio užsiėmimai skirti vienam minėto studijų bloko dalykui – 4 val. Penktadienio dvi pirmąsias paskaitas (4 val.) skaitoma dialektologija, o 4 ir 5 užsiėmimų (4 val.) laikas numatytas anglų kalbai. Taigi vieno kurso (baigiamojo) tvarkaraščio analizė leidžia vertinti jį kaip taisytiną: savaitės dienos turėtų būti tolygiau „apkrautos“, reikėtų vengti vienam dalykui iš eilės numatyti 4 val. su tais pačiais studentais, juolab, kad nebedirbama pogrupiais, o grupėmis. Reikėtų baigiamojo kurso studentams siūlyti daugiau specialybės dalykų.

2.5.2.2. *Studentų pažangumas*

Studentų pažangumas GKS aprašomas pagal išbrauktų studentų skaičių – šis procentas labai įvairus (nuo 2,0 iki 27,6 proc). Pagrindinė priežastis, kaip nurodo GKS rengėjai, susijusi su neišlaikytais specialiujų (profesinių) dalykų egzaminais. Teigiama, kad šio reiškinio priežastis yra studentų negebėjimas įsisavinti tam tikrą specifiką turinčius dalykus, suderinti studijas ir darbą bei motyvacijos stoka. Vizito metu paaiškėjo, kad pažintinės praktikos padeda didinti studentų motyvaciją mokytis, nes jie yra plačiai supažindinami su kurčiųjų bendruomenės veikla, turi galimybių stebėti įvairių amžiaus tarpinių kurčiuosius ir pan. Atrodo, kad minėtos savianalizės autorių nepažangumo priežastys nėra vien studentų kaltė. Reikėtų VIKO administracijai ir katedrai ieškoti galimybių efektyviau organizuoti studijas, optimizuoti dalykų paskirstymą į blokus (pvz., nuo 2009 m. įtrauktas tarptautinės gestų kalbos kursas turėtų būti ne LPD bloke; žr. *Lietuvių gestų kalbos vertėjo rengimo standartą. Vilnius, 2008*), skatinti studentus savarankiškam darbui, saviugdai, didesnę dėmesį skirti labiau subalansuotiems tvarkaraščiams (nuo pirmojo iki baigiamojo kursų) sudaryti. Manytina, kad tokios priemonės galėtų padėti išvengti didelės studentų skaičiaus kaitos (žr. GKS, 19 p., 5 lentelė).

2.5.2.3. *Dėstytojų judumas*

GKS objektyviai teigiama, kad specialiųjų (profesinių) dalykų dėstytojų judumas yra nepakankamas. Tokia situacija iš dalies kompensuojama bendrųjų, studijų pagrindų dalykų dėstytojų dalyvavimu mainų programose bei personalo ir studentų mokymais, kuriuos vedė Norvegijos ir Suomijos universitetų dėstytojai bei profesoriai (GKS, 19 p., 6 lentelė). Patartina PDF administracijai, filologijos katedrai ieškoti galimybių studentams ir specialiųjų dalykų dėstytojams sudaryti sąlygas dalyvauti įvairiose mainų programose.

2.5.3. Parama studentams

2.5.3.1. *Akademinės paramos naudingumas*

Teigiamai vertintina tai, kad PDF administracija bei filologijos katedra grindžia akademinę paramą studentų ir dėstytojų bendradarbiavimu, yra kaupiama, rengiama ir tobulinama mokomoji metodinė medžiaga, teikiamos konsultacijos studentams, jiems rašant savarankiškus kurso darbus, rengiant studentus tarpiniams, baigiamiesiems atsiskaitymams, pažintinėms, ugdymo praktikoms, jų metu (individualios ir grupinės konsultacijos) ir kt. Kasmet organizuojamų studentų apklausų duomenų aptarimai katedros, fakulteto taryboje rodo abipusį susidomėjimą GK programos tobulinimu. Prie šito veiksmingai prisideda ir bendradarbiavimas su darbdaviais, vertėjais, kurčiųjų draugijos administracija, sutrikusios klausos vaikų ugdymo institucijų vadovais ir pedagogais – jie teikia vertingų pastabų, pasiūlymų tiek studentams, tiek aukštosios mokyklos dėstytojams bei administracijai.

Pažangiems studentams, derinantiems studijas keliose VIKO ar VIKO ir kitų aukštųjų mokyklų studijų programose, sudaromas individualus semestro studijų ir atsiskaitymų grafikas, jie turi galimybės gauti akademinės atostogas ar mokslo pertrauką, atnaujinti studijas. Sudaromos sąlygos neįgaliųjų studijoms. Numatytas studijų grafikas, įvertinimų pagerinimo, akademinė skolų likvidavimo tvarka ir kt. Studijų kokybės vertinimo centras

Vertintina psichologinė parama studentams, pavyzdžiui, jau minėta pirmakursiams organizuojama vasaros adaptacinė stovykla, įvado į specialybę paskaitų ciklas.

2.5.3.2. Socialinės paramos veiksmingumas

Finansinės paramos paskirstymas ir teikimas fakultete laikomas viena iš svarbių studijų programų realizavimo sąlygų, todėl yra vadovaujamasi VIKO Stipendijų nuostatais (2010-01-20 įsakymas Nr. V-82). Taip pat skiriamos skatinamosios, vienkartinės bei socialinės stipendijos; finansinė parama teikiama studentams, turintiems mažesnę darbingumo lygį arba sunkų ar vidutinį neįgalumo lygį; teikiamos įvairios paskolos (GKS, 22-23 p.).

Visi, pageidaujantys gyventi PDF bendrabutyje, juo aprūpinami.

Veiksmingomis laikytinos galimybės kompleksiskai spręsti socialines, akademinės, psichologines studentų problemas su administracija, studentų atstovybe, dėstytojais.

2.5.4. Pasiekimų vertinimas

2.5.4.1. Vertinimo kriterijų tinkamumas ir jų viešumas

Profesinio bakalauro laipsnis suteikiamas įvykdžius visus studijų programoje numatytus reikalavimus (GKS, 23 p.). Kaupiamąjį vertinimą sudaro du tarpiniai atsiskaitymai per semestrą, kurie yra sumuojami semestro pabaigoje. Iš jų vedamas galutinis vertinimas. Kaupiamasis balas padeda ugdyti studentų atsakomybę, iniciatyvą, motyvaciją bei kūrybinį aktyvumą. Studijų pabaigoje numatytas baigiamasis dviejų dalių (teorinės ir praktinės) egzaminas. 8 lentelėje (ten pat, 24 p.) teikiama vertinimo skalė. Ji parodyta tik GKS, praktiškai studijų procese žodinis vertinimas „vos patenkinamai“ nenaudojamas nei vertinant studentų žinias tarpiniuose atsiskaitymuose, nei semestro pabaigoje, nei baigiamajame egzamine. Teikiant GKS, galiojo Studijų rezultatų VIKO tvarka (VIKO direktoriaus 2002-12-19 įsak. Nr.V-75 ir 2005-01-11 įsak. Nr. V-160 patvirtintos Studijų rezultatų vertinimo taisyklės). Pagal ją diferencinėmis įskaitomis (GKS, p. 18) buvo vertinami vieną ar kelis semestrus trunkantys dalykai. Nuo 2010-09-01 dalyko studijų rezultatai vertinami vadovaujantis LR ŠMM ministro 2010-04-09 įsakymu Nr. V-501 bei VIKO direktoriaus 2010-07-07 įsakymu Nr. V-277. Teigiamai vertintina vertinimo kaita, t.y. tai, kad ir šioje aukštojoje mokykloje vienintele atsiskaitymo forma nuo šiol bus egzaminas, ir iš žodinio vertinimo sąrašo išnyks „vos patenkinamai“. Teigiamai vertintina ir tai, kad visų atsiskaitymų ir užduočių studentams pažymių kriterijai yra aiškūs. Kiekvieno semestro pradžioje, pradedant dėstyti dalyką, jie skelbiami, aptariami ir derinami su studentais.

2.5.4.2. Grįžtamojo ryšio veiksmingumas

Teigiamai vertintina grįžtamojo ryšio sistema, pagal kurią studentai apie pasiekimus operatyviai informuojami, nes dėl šios studijų programos specifikos neišvengiama praktinių darbų gausa. Galimybė dirbti moderniai įrengtose auditorijose užtikrina, kad dėstytojas gali stebėti studento darbą (vertimą) savo kompiuteryje ir tuojau pat teikti studentams komentuojamąjį, formuojamąjį bei formalųjį vertinimą

elektroniniu paštu. Be to, studentams suteikiama galimybė vertinti vieniems kitus ir įsivertinti turimus ir naujai įgyjamus įgūdžius.

2.5.5. Absolventų įsidarbinimas

2.5.5.1. Absolventų įsidarbinimo tikslingumas

VIKO dalyvauja VU Karjeros centro vykdomo projekto „Aukštųjų mokyklų ugdymo karjerai ir karjeros stebėsenos modelių plėtotė ir įdiegimas, su studentais dirbančių profesinio orientavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimas, jiems skirtų priemonių sukūrimas (I etape)“. Tai sudaro prielaidas giliau tyrinėti studentų įsidarbinimą. VIKO PDF taip pat stebi absolventų įsidarbinimą, tolimesnes jų studijas ir kitą veiklą. Kasmet PDF pagal susiklosčiusią tradiciją dekanato posėdyje teikiama svarstymui darbo biržos duomenų (GKS, 25 p., 9 lentelė) analizė, kaupiama buvusių studentų kontaktinė medžiaga. Konstatuojama, kad dauguma baigusių absolventų sėkmingai dirba Lietuvos didžiųjų miestų gestų kalbos vertėjų centruose, Lietuvos sutrikusios klausos vaikų ikimokyklinio ugdymo centre, Vilniaus kurčiųjų ir neprisigirdinčiųjų reabilitaciniame profesinio mokymo centre, Lietuvos kurčiųjų ir neprisigirdinčiųjų ugdymo centre ir kitose įstaigose. Daugumos darbdavių atsiliepimai apie VIKO PDF parengtus specialistus teigiami: gera parengimo kokybė, nereikalingas adaptacinis periodas, gebėjimas dirbti prieš auditoriją, iniciatyvumas ir kt. Šiuo metu įsidarbinimo galimybės palankios – apie tai liudija 2009 metų darbo pasiūlymų skaičius, kuris viršijo absolventų įsidarbinimą, nes ne visi turėjo galimybių išvykti į kitus miestus, pavyzdžiui, Panevėžį, Klaipėdą ir kt. Kaip teigiamą patirtį reikia nurodyti bendradarbiavimą su lietuvių gestų kalbos vertimo centrais bei absolventų įdarbinimą po praktikų. GKS autoriai ir darbdaviai prognozuoja, kad kasmet priimant po vieną grupę į šią studijų programą, galima bus sėkmingai tenkinti rinkos poreikius.

2.6. Programos vadyba

2.6.1. Programos administravimas

2.6.1.1. Programos vadovybės veiklos veiksmingumas

Studijų programos administravimui sukurtas programos komitetas (VIKO direktoriaus įsakymas Nr. V-139, 2009 O3 17 d.). Komitetą sudaro kompetentingi nariai: aukštosios mokyklos vadovybės atstovas, darbdavių atstovai, studentas, dėstytojų atstovai. Komiteto pirmininkė – Filologijos katedros vedėja. Narių kompetencijos atsispindi pateiktuose jų gyvenimo aprašymuose. Programos komitetas efektyviai reaguoja į pokyčius bei komiteto narių pasiūlymus dėl studijų programos tobulinimo ir juos laiku vykdo VIKO direktoriaus įsakymu. Pasiūlymai yra derinami su kitais aukštosios mokyklos bendruomenės nariais, šiuo atveju, su Filologijos katedra. Atsižvelgiama į socialinių dalininkų nuomonę dėl studijų programos. Naujausia programos redakcija skelbiama AIKOS sistemoje bei VIKO tinklalapyje.

Nurodoma, kad studijų programos administravimo procesas išsamiai aprašytas VIKO studijų kokybės vertinimo knygoje. Dalis informacijos yra pateikiama VIKO Karjeros centrui, kuris šią informaciją skelbia viešai. Tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad nepateikiama išsamių duomenų apie

programos informacinę bazę. Taip pat GKS nepateikiama duomenų apie tai, kokio laikotarpio duomenys apie programos įgyvendinimą yra kaupiami ir kaip, ar kaupiamų duomenų pakanka vertinimams atlikti.

2.6.2. Vidinis studijų kokybės užtikrinimas

2.6.2.1. Programos kokybės vertinimo tinkamumas

Programos kokybės vertinimo tinkamumas užtikrinamas nuolat vykdomu sistemingu vertinimu: kasmet (specialistų kokybės efektyvumo tyrimas, pokalbiai su studentais, socialinių dalininkų atsiliepimai, absolventų įsidarbinimo tyrimų analizė) ir kas dvejus metus (fakulteto veiklos monitoringas). GKS teigiama, kad vykdomas GK studijų programos pertvarkymas orientuotas į besimokančiojo rezultatus, o ne į dėstytojo siekinius. Tačiau šis teiginys yra gana deklaratyvus; manytina, kad šis procesas yra pradinėje stadijoje.

Pasirinktos metodikos bei vertinimo kriterijų aprašymas abstraktus, nepateikiant konkrečių pavyzdžių. Minimos „nustatytos vertinimo skalės“, tačiau jos neatskleidžiamos. Atliktų vertinimų rezultatai viešai skelbiami tik aukštojoje mokykloje (pedagogų posėdžiuose). Skelbiami tik atlikti studijų programos pakeitimai, grindžiami atliktais vertinimais.

Naudojamuose vertinimo mechanizmuose dalyvauja tiek aukštosios mokyklos dėstytojai, tiek ir administracija, studentai ir socialiniai dalininkai. Manytina, kad programos kokybės vertinimą reikėtų skelbti plačiau, ne tik kolegijoje, bet ir už jos ribų.

2.6.2.2. Programos kokybės gerinimo veiksmingumas

Vertinimo rezultatai aptariami katedros posėdžiuose, dekanų posėdžiuose. Programos analizės rezultatai skelbiami viešai ir tvirtinami PDF Pedagogų susirinkimuose. Tačiau tokio susirinkimo funkcijos nėra aiškiai reglamentuotos. Vizito į aukštąją mokyklą metu buvo paaiškinta, kad Pedagogų susirinkimas yra Fakulteto taryba. Tačiau susirinkimai irgi vyksta. Šių dviejų institucinių kokybės svertų funkcijos nėra aiškiai nusakytos.

GKS komentuojamas 2008-2009 metais atliktas „Edukacinės, studentą įgalinčios studijuoti, aplinkos VIKO PDF tyrimas“, kuris turėjo didelės įtakos tobulinant GK studijų programą ir didinant GK valandų skaičių joje. Labiausiai atsižvelgta į studentų, dėstytojų bei socialinių dalininkų pageidavimus. Matoma reali vertinimo veiksmų nauda. Darytina išvada, kad atliekamų vertinimų rezultatai yra realiai taikomi tobulinant studijų programą.

2.6.2.3. Socialinių dalininkų dalyvavimo veiksmingumas

Į studijų kokybės vertinimą įtraukiami įvairūs socialiniai dalininkai. Gestų kalbos studijų programos komitetą sudaro: pirmininkė – Filologijos katedros vedėja Vaiva Juškienė, nariai: lektorius Mantrimas Danielius, prodekanas Valdemaras Šoblinskas, Kauno apskrities lietuvių gestų kalbos vertėjų centro direktorė Ramunė Leonavičienė, Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro socialinės integracijos ir konsultavimo skyriaus vedėja Daiva Burkauskienė, GK07A studentas Ignas Kavaliauskas.

Socialiniai dalininkai yra įtraukiami į Gestų kalbos studijų programos komiteto sudėtį, profesinio standarto rengimo darbo grupę. Nuolat atliekamos socialinių dalininkų apklausos.

Dalininkai kviečiami į komiteto posėdžius ir atsizvelgiama į jų pastabas tobulinant studijų programą. Susitikimai su dalininkais nėra reglamentuoti laiku požiūriu, tačiau vyksta pakankamai dažnai.

Teigiamai vertintinas aktyvus bendravimas su socialiniais dalininkais ir jų įtaka studijų kokybei. Tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad su socialiniais dalininkais vertėtų derinti studentų įsidarbinimo perspektyvas bei studijų programos plėtros galimybes orientuojantis ir į kitas tikslines grupes, įvedant papildomas specializacijas.

III. REKOMENDACIJOS

1. Keisti GK studijų programos pavadinimą į *lietuvių gestų kalbos* programą.
2. VIKO PDF administracija, filologijos katedra kartu su socialiniais dalininkais turėtų aktyvinti GK studijų programos sklaidą, visuomenės švietimą.
3. Tobulinti stojančiųjų atranką, koreguoti priėmimo sąlygas (motyvacinis/psichologinis pokalbis, kurio metu paaiškėtų tinkamumas profesijai, kalbos trūkumai). VIKO vadovybei skirti daugiau dėmesio bei finansinės paramos įstojusiųjų adaptacinei vasaros stovyklai.
4. Aiškiai suformuluoti GK programos siekinius (siekiamus rezultatus), pagal juos numatyti reikiamo pobūdžio ir apimčių dalykus. Tiek programos, tiek dalykų siekinius sieti su įgyjamomis kompetencijomis. Peržiūrėti GK studijų programos privalomuosius, alternatyviai pasirenkamuosius ir laisvai pasirenkamuosius dalykus, jų pavadinimus, turinį, skiriamų valandų kiekį bei dalyko priskyrimą vienai ar kitai kategorijai. Pagal galimybes sumažinti bendrųjų dalykų apimtį daugiau dėmesio skiriant specialybei.
5. Nuosekliau ir aiškiau sudaryti tvarkaraštį numatant specialybės valandas efektyvesnėmis rytinėmis valandomis.
6. Aiškiai reglamentuoti reikalavimus kursiniams ir baigiamajam darbui, baigiamajam egzaminui.
7. Daugiau dėmesio ir lėšų skirti specialybės dalykų dėstytojų kvalifikacijos kėlimui.
8. Stiprinti bendradarbiavimą su kitomis, tame tarpe ir užsienio, aukštosiomis mokyklomis. Skatinti dėstytojų ir studentų mainus per tarptautines programas ir dvišales ar daugiašales bendradarbiavimo sutartis.
9. Stiprinti bendradarbiavimą su socialiniais dalininkais pasirašant bendradarbiavimo sutartis.
10. Ieškoti galimybių įsigyti daugiau užsienio literatūros, laiku atnaujinti naudojamą įrangą.
11. Ieškoti galimybių taip plėtoti programą, kad būtų sudaromos sąlygos įgyti GK vertėjo kvalifikaciją asmenims, jau turintiems aukštąjį išsilavinimą.

12. Numatyti gretutinę specializaciją asmenims, kurie galbūt nenorėtų ar negebėtų dirbti vertėjais (socialinio pedagogo, socialinio darbuotojo ir pan.).

IV. Apibendrinamasis įvertinimas

Studijų programa *Gestų kalba* (valstybinis kodas - 65304H114, naujasis valstybinis kodas - 653T94001) vertinama teigiamai.

Eil. Nr.	Vertinimo sritis	Srities įvertinimas, balai
1	Programos tikslai ir numatomi studijų rezultatai	3
2	Programos sandara	3
3	Personalas	4
4	Materialieji ištekliai	4
5	Studijų eiga ir jos vertinimas (studentų atranka, pasiekimų vertinimas, parama studentams)	3
6	Programos vadyba (programos administravimas, vidinis studijų kokybės užtikrinimas)	3
	Iš viso:	20

2-Nepatenkinamai (yra esminių trūkumų, kuriuos būtina pašalinti)

3-Patenkinamai (tenkina minimalius reikalavimus, reikia tobulinti)

4-Gerai (sistemiškai plėtojama sritis, turi savitų bruožų)

5-Labai gerai (sritis yra išskirtinė)

Grupės vadovas: Doc. dr. Inesa Šeškauskienė *Parašas*
Team leader:

Grupės nariai: Doc. dr. Nijolė Merkienė *Parašas*
Team members:

Svetlana Litvinaitė *Parašas*

Alfonsas Mitkus *Parašas*